

значно впливають на фізичний, психічний стан і розуміння власного соціального стану молоді, також зумовлюють необхідність формування компетенцій у сфері безпеки життя і діяльності та підготовки фахівців, які здатні до прийняття раціональних рішень у повсякденній та професійній діяльності [1].

Для ефективного отримання знань з питань безпеки в організації процесу вищої освіти доцільно реалізовувати такі підходи:

- сприяння усвідомленню студентом себе як особистості, що дозволить забезпечити процес формування знань з безпеки життя і діяльності, а освітньому закладу сформувати позитивну та авторитетну характеристику в освітній галузі;

- усвідомлення студентом необхідності забезпечення власної діяльності під час навчання відносно всіх компонентів освітнього процесу, що також закладе підґрунтя для безпечної життєдіяльності освітньої установи;

- забезпечення відкритості й вільного доступу до інформації про стан освітнього процесу формування у студентів знань з безпеки життя і діяльності;

- формування у студентів самомотивації в освоєнні принципів безпечної життєдіяльності;

- здобуття освіти на умовах взаємної згоди і відповідальності студента, суспільства і держави щодо забезпечення безпечної життєдіяльності всіх учасників освітнього процесу [1].

Отже, формування у молоді свідомого та відповідального ставлення до питань особистої та колективної безпеки, набуття вмінь щодо виявлення та оцінювання потенційних ризиків небезпеки, шляхів попередження та захисту, оперативного реагування та ліквідації наслідків прояву небезпек сприятиме кардинальним змінам щодо впровадження норм соціальних стандартів життя та безпеки в Україні [2].

Список використаних джерел

1. Поліщук О. В., Репінський С. В., Слабкий А. В. Формування компетенцій з безпеки життєдіяльності в студентів вищих навчальних закладів. *Педагогіка безпеки*. 2016. № 1. С. 72–80.
2. Кузьменко О.С. Формування культури безпеки в студентів технічного профілю. *Педагогіка безпеки*. 2016. № 1. С. 67–71.
3. Кобилянська І. М., Кобилянський О. В. Формування у майбутніх фахівців-економістів культури безпеки. *Наукові записки*. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2015. С. 42–49. (Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти ; вип.7; ч.2).
4. Зоріна М. О. До проблеми визначення актуальності й особливостей формування культури безпеки життєдіяльності. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школі*. Вип. 8. 2010. С. 149

ОРГАНІЗАЦІЯ БЕЗПЕЧНИХ УМОВ ПРАЦІ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ УЧНІВ ТЕХНОЛОГІЇ ВИГОТОВЛЕННЯ В'ЯЗАНИХ ВИРОБІВ

Шпортюк Сніжана Миколаївна

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Анотація. У статті аналізуються особливості організації безпечних умов праці під час навчання учнів технології виготовлення в'язаних виробів. Розкривається методика навчання учнів правилам техніки безпеки при роботі зі спицями та гачком.

Ключові слова: трудове навчання, ключові компетентності, безпечне життєве середовище, правила безпеки праці, технологія в'язання гачком.

Зміст навчальної програми з трудового навчання орієнтовано на формування в учнів

ключових і предметних компетентностей, які покликані наблизити процес трудового навчання до життєвих потреб учня, його інтересів та природних здібностей. У формуванні ключових компетентностей беруть участь усі навчальні предмети, інтегруючи процес навчання навколо них. Кожен предмет, маючи власний компетентнісний потенціал, вносить свій внесок у формування ключових компетентностей, тобто у творення навчального середовища української школи.

Розробкою теорії компетентнісного підходу в освіті займалися та висвітлювали у своїх працях як зарубіжні учені Р. Бадер, Д. Мертенс, Б. Оскарсон, А. Шелтен, так і вітчизняні – Л. Ващенко, І. Єрмаков, О. Пометун, О. Овчарук, Л. Парашенко, С. Трубочева та інші [1].

Однією із ключових компетентностей, що формують навчальне середовище сучасної української школи є екологічна грамотність і здорове життя. Змістова лінія «Екологічна безпека та сталий розвиток» націлена на формування соціальної активності, відповідальності та екологічної свідомості в учнів, готовності брати участь у вирішенні питань збереження довкілля і розвитку суспільства, усвідомлення важливості сталого розвитку для майбутніх поколінь.

При організації безпечних умов праці під час навчання учнів технології виготовлення в'язаних виробів, необхідно розвивати в учнів: уміння безпечно організувати процес зміни навколишнього середовища для власного здоров'я та безпеки довкілля; вирізнити можливий негативний вплив штучних матеріалів та володіти прийомами їх безпечного застосування; приділяти увагу школярів до шанобливого і економного ставлення до конструкційних матеріалів природного походження; усвідомлення необхідності безпечної організації власної навчально-пізнавальної та проектної діяльності. При формуванні навчальних ресурсів закладено наскрізні змістові лінії проектування та виготовлення виробів з конструкційних матеріалів хімічного походження; а також організація робочого місця під час виконання технологічних операцій, опорядження та оздоблення виробів.

Змістова лінія «Екологічна безпека та сталий розвиток» націлена на формування соціальної активності, відповідальності та екологічної свідомості в учнів, готовності брати участь у вирішенні питань збереження довкілля і розвитку суспільства, усвідомлення важливості сталого розвитку для майбутніх поколінь.

У шкільних навчальних майстернях для успішного навчання учнів мають бути створені всі необхідні гігієнічні умови праці, які забезпечили б правильний розвиток організму і вдосконалення фізичних та психічних якостей [3].

В умовах шкільних навчальних майстерень до особистої гігієни учнів, зокрема до утримання одягу і взуття, а також робочого місця в зразковій чистоті, ставляться особливі вимоги, а саме: для роботи в майстернях учень повинен мати свій особистий робочий одяг, добре припасований за зростом та розмірами тіла; взуття учнів повинно бути вільним, бо тісне взуття не тільки стомлює, а й спричиняє захворювання ніг; у зв'язку з тим, що в навчальних майстернях під час роботи дуже забруднюються руки, необхідно привчити учнів з перших днів занять у майстернях мити руки.

Одяг завжди повинен бути зручним. Частина одягу, що надто щільно прилягають до тіла (туго стягнутий пасок тощо), порушують правильну роботу органів дихання, кровообігу, утруднюють рухи при виконанні роботи, завдають шкоди здоров'ю.

Дуже шкідливо носити забруднений одяг, треба своєчасно прати, провітрювати і просушувати його.

Для занять у навчальних майстернях учні повинні мати робочі халати або комбінезони та робочі берети. Зберігати одяг найкраще в спеціальних гардеробних приміщеннях і шафах.

Для збереження життя і здоров'я учнів, а також для досягнення ними високих результатів праці під час занять, необхідно керуватися основними правилами з безпеки життєдіяльності учнів під час плетіння гачком і в'язання спицями.

Правила безпеки життєдіяльності учнів під час в'язання спицями: до плетіння спицями допускаються учні, які пройшли медичний огляд, спеціальне навчання, первинний

інструктаж, ці знання періодично перевіряються і закріплюються; проведення інструктажу та перевірка знань з питань безпеки життєдіяльності здійснюється в межах навчальної програми і оформляється відповідно в окремому журналі реєстрації інструктажів з безпеки життєдіяльності, який зберігається в майстерні; зберігайте спиці в спеціальних коробках або футлярах.

Вимоги безпеки перед початком роботи включають такі пункти: перед виконанням ручних робіт ретельно миють руки, щоб не забруднити нитки; одягають спецодяг (косинку, халат, фартух, тощо); уважно і чітко виконують вказівки учителя і тільки ту роботу, яка передбачена; перевіряють справність інструменту, гострі кінці спиць затуплюють; при плетінні робочу коробку з інструментами та пристосуваннями кладуть на стіл праворуч від в'язальних ниток.

Вимоги безпеки під час роботи: під час в'язання спицями потрібно сидіти прямо, не напружуватись і не сутулячись; спиною спиратись на спинку стільця; в'язання тримати на відстані 30-35 см від очей; з метою уникнення поранень під час в'язання спицями бути уважними, не розмахувати спицями, не сідати близько один біля одного. Після закінчення роботи: прибирати нитки та спиці у робочу коробку, футляр або горизонтально розмістити на дні сумки; після закінчення роботи прибрати своє робоче місце; переносити спиці з дому до школи та в зворотному напрямі у коробочці чи футлярі, розмістивши їх горизонтально на дні сумки.

При роботі з гачком також дотримуються правил безпеки життєдіяльності. Загальні положення: до виконання ручних робіт допускаються учні, які пройшли медичний огляд, спеціальне навчання, первинний інструктаж. ці знання періодично перевіряються і закріплюються; проведення інструктажу та перевірка знань з питань безпеки життєдіяльності здійснюється в межах навчальної програми і оформляється відповідно в окремому журналі реєстрації інструктажів з безпеки життєдіяльності, який зберігається в майстерні; зберігання гачків в спеціальних коробках або футлярах.

Вимоги безпеки перед початком роботи: перед виконанням ручних робіт учні ретельно миють руки, щоб не забруднити нитки; одягають спецодяг (косинку, халат, фартух, тощо); уважно і чітко виконують вказівки вчителя і тільки ту роботу, яка передбачена; клубки з нитками розміщують в робочих коробках, праворуч – гачки.

перевіряють справність інструменту.

Вимоги безпеки під час роботи: під час плетіння гачком учні повинні сидіти прямо, не напружуватись і не сутулячись; спиратися спиною на спинку стільця; плетіння тримати на відстані 30-35 см від очей; з метою уникнення поранень під час плетіння гачком бути уважними, не розмахуйте ним, не сідайте близько один біля одного; не відводити гачок в бік однокласника; передавати гачок ручкою вперед, тримаючи його за робочу частину; працювати якісним інструментом (не іржавим, не тупим, не зігнутих).

Вимоги безпеки після закінчення роботи: захвати гачки у спеціальну коробку або футляр; нитки покласти у робочу коробку; після закінчення роботи прибрати своє робоче місце.

Таким чином, викладання трудового навчання вимагає від вчителя постійного контролю за дотриманням учнями правил безпечної роботи, виробничої санітарії й особистої гігієни, навчання їх тільки безпечним прийомом роботи, з ознайомлення з заходами попередження травматизму. Велике значення при цьому має постійний, систематичний контроль за виконанням учнями вимог, що ставляться до них. Вчитель має постійно пам'ятати, що ефективність окремих занять і виконання кожного розділу програми в цілому забезпечується правильно розробленими інструкціями з безпеки праці і навчання.

Список використаних джерел

1. Родніна І.В. Компетентнісно орієнтований підхід до навчання. Харків: Основа, 2006. 94 с.
2. Сохань Л., Єрмакова І., Несен Г. Життєва компетентність особистості: навч.-

метод. посіб. Київ: Богдана, 2003. 520 с.

3. Терещук А. Технологічні та методичні основи сучасного уроку трудового навчання. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2008. № 1. С. 10–13

4. Титаренко В.П. Народні промисли України: навч. посіб. Полтава: Полтавський літератор, 2011. 524 с.

НАДЗВИЧАЙНІ СИТУАЦІЇ ВОЄННОГО ЧАСУ: ВИДИ, ДЖЕРЕЛА ВИНИКНЕННЯ ТА ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ

Ярош Анастасія Олександрівна

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

***Анотація.** 24 лютого 2022 року Російська Федерація оголосила війну Україні. За час повномасштабного вторгнення наша держава зазнала неабияких людських і матеріальних втрат. Розуміння небезпеки та способів як зберегти своє життя під час бойових дій є надзвичайно актуальним питанням. У статті досліджено джерела та види небезпечних ситуацій воєнного часу, подано найпростіші рекомендації, що робити у випадку виникнення небезпеки воєнного характеру.*

***Ключові слова:** війна, надзвичайні ситуації воєнного часу, ядерна зброя, хімічна зброя, біологічна зброя.*

Війна – найбільш трагічна сторінка в історії будь-якої держави. За підрахунками учених, за останні чотири тисячоліття людської цивілізації лише близько трьохсот років були відносно мирними. Війни на планеті забрали життя вже понад 4 млрд. людей. Воєнні дії спричиняють чимало ситуацій, які призводять до масштабних руйнувань та загибелі великої кількості населення.

Надзвичайні ситуації воєнного характеру – це ситуації, пов'язані з наслідками застосування зброї масового ураження або звичайних засобів ураження, під час яких виникають вторинні фактори ураження населення внаслідок зруйнування атомних і гідроелектричних станцій, складів і сховищ радіоактивних і токсичних речовин та відходів, нафтопродуктів, вибухівки, транспортних та інженерних комунікацій тощо [4].

Ми можемо виділити такі основні джерела небезпечних ситуацій воєнного часу:

- використання зброї;
- антисанітарна обстановка під час ведення бойових дій.

Найнебезпечнішим джерелом надзвичайних ситуацій воєнного характеру є зброя. Виокремлюємо такі її види:

- зброя масового ураження (ядерна, хімічна та біологічна);
- звичайна зброя (наприклад, вогнепальна, ракетна, артилерійська тощо);
- засоби радіоелектронної боротьби.

Зброя масового ураження призначена для спричинення великих руйнувань та ураження великої кількості осіб. Найбільш руйнівною є ядерна зброя. Вона характеризується такими бойовими властивостями: раптовість та значний радіус ураження, величезна руйнівна сила, масовість ураження людей і техніки, морально-психологічний вплив [5].

Ядерна зброя має такі фактори ураження:

1. Ударна хвиля (миттєво охоплює людину з усіх боків, може призводити до важких травм: контузія, переломи, струс мозку, розриви внутрішніх органів).
2. Світлове випромінювання (призводить до сліпоты та опіків різного ступеня).
3. Радіаційне ураження місцевості (внаслідок вибуху радіоактивні речовини забруднюють повітря, воду, ліси, споруди та й взагалі всі відкриті предмети).
4. Проникаюча радіація (призводить до опіків, променевої хвороби, смерті; може спричинити онкологічні захворювання, пухлини та генетичні мутації).